

VEDOVATTI Anildo

Másfél évtized kutatásai az iskolákról kialakult kép nyomában

Hunyady Györgyné és M. Nádasi Mária *Az iskolakép változatai és változásai* című tanulmánykötete közel másfél évtized iskolákról kialakult társalmi kép változásait követi nyomon számos kutatás rövid összefoglalójának segítségével. A kutatások közül két esetben Serfőző Mónika tanulmánya is árnyalja a kötet szerzőinek megfogalmazását. A tíz publikáció mind a nézőpontokat, mind az idő intervallumot tekintve széles spektrumot fog át, az iskoláról az intézmény kapcsán leginkább érintett szereplők véleményét magába foglaló kutatások a „hétköznapi ember” a pedagógus és a gyerek nézőpontját vizsgálta, és ad rövid összegzést minden tanulmány végén, az egyedi kutatási aspektus vonatkozásában.

M. Nádasi Márai: *Hétköznapi és/vagy tudományos pedagógia?* Első tanulmányként a pedagógusképzésben igen izgalmas kérdés fogalmazódik meg, az „érdemes-e neveléstudománnyal foglalkozni, mikor minden felnőttnek kritikus helyzetben előhozható saját gondolatrendszere van?” A „hétköznapi/laikus” és a tudományos pedagógiai elméletek párhuzamait bemutató tanulmány azt a folyamatot vázolja, melynek során a pedagógusok egyéni, szakmai pedagógiai elméletei kialakulnak, és szubjektív céljaikkal együtt *integrált, egyéni pedagógiai elméletük*ké válik.

A második tanulmányban Hunyady Györgyné: *Laikus pedagógiai nézetek vizsgálata* címmel megfogalmazott empirikus vizsgálatának tapasztalatait olvashatjuk, mely a társadalom különböző csoportjaiban a neveléssel, sőt a szocializáció egész folyamatával és egyes alkotóelemével kapcsolatban megfogalmazott elvárásokat és tapasztalatokat gyűjti össze. A kutatásban elkülönülten fogalmazódott meg a pedagógus pályára készülő, a nem pedagóguspályára készülő és nyugdíjba vonult pedagógusok véleménye.

A következő tanulmány a *Pályakezdő pedagógusok a szakmailag autonóm iskolában* három rész tanulmányban összegzi a kutatás eredményeit, a *Pályakezdők az iskolában mint működő szervezetben* kutatás célja, hogy feltárja az iskolák mint szervezetek működésének, fejlődésének sajátosságait pályakezdők és kollégáik szerint. A *Pályakezdők pedagógiai értékválasztásai* azt vizsgálta, hogy az iskola értékrendszere és a pedagógus egyéni értékválasztása összhangban van-e, valamint az intézmény által meghirdetett célokból a pedagógusok mindennapjaikban mennyit fogadnak el, és milyen értékeket közvetítenek. Sajátosságként további vizsgálatokra adott okot a pályakezdők és nyugdíj előtt állók párhuzamos értékrendjének kérdése. (*szerk. – A kutatás időpontja 2001.*)

A pedagóguspálya foglalkozási értelmű pályakezdők közérzete tanulmány a pályakezdők motiváltságának stagnálására, illetve a gyerekek és a kollégák hatásáról nyújt új információt.

Az iskola a pedagógusok, a gyerekek és a szülők szemével tanulmány a három szerző közös munkája, mely a „Partnerek az iskolában” című projekt keretében nyolc budapesti általános iskolában arra keresték a választ a kutatók, hogy milyen kép él a pedagógusokban, a szülőkben és a gyerekekben az iskoláról, változtatnának-e és miben működésében? A *Pedagógusok iskolaképe* tanulmány azt próbálta meg a válaszokból tetten érni, hogy a megszólalóknak van-e egységes iskolaképük, illetve ha van, ez az egységesség ez milyen mutatókban jelenik meg, illetve a pedagógusok nézeteiben milyen mértékben jelennek meg az elmélet által az utóbbi években, évtizedekben javasoltak (pl. a differenciálás és a szubjektum központúság)? Mennyire van jelen a reagálás a válaszokban az iskolát erősen meghatározó folyamatokra? A *szülők iskolaképe*-ben Hunyady Györgyné az iskola megváltoztatására irányuló szülői szándékokat vizsgálta és ennek aggregált eredményeit ismertette. A *6-14 éves gyerekek iskolaképe*-ben Serfőző Mónika az általános iskolás tanulók iskolaképének feltárását összegezte. A kutatás feldolgozása során közös szempontokat, azonos kategóriarendszert alkalmaztak, hogy megfigyelhessék az iskolakép életkorral való változását. Többek közt válaszokat vártak az iskolaválasztás okára, az iskolai élményekre, a gyermek és pedagógus kapcsolatára, és évfolyamonként összegezték a gyerekek „álomiskoláról” vallott képét.

Hunyady Györgyné *Iskolaimázs a nevelőintézmény percepciója a szülők körében* a szülői vélemények vizsgálatáról nyújt a kutatás alapján összegző képet. A 4 megye (Budapest, Borsod, Győr-Moson-

Sopron valamint Csongrád) településeire kiterjedő felmérésben a kérdések az iskolai feladatokra általában és a gyermek iskolája által vállalt célok szülői véleményére helyezte a hangsúlyt. A szülők iskolával való elégedettsége mellett az iskolaválasztás és annak motivációjáról kapott eredményeket és a tanárokkal kapcsolatos szülői elégedettséget is ismerteti a tanulmány.

A kötet második felétől Hunyady Györgyné és M. Nádasi Mária közös publikációi találhatóak, ezért nem olvasható minden tanulmány után a szerző neve.

Fekete pedagógia. Diszfunkcionális pedagógiai hatások az iskolában a szerzők közös munkájukban a fekete pedagógia fogalmának eredete, értelmezése mellett az erről szóló, főiskolások és egyetemisták körében végzett kutatás menetét és eredményeit mutatja be. Kutatásuk során arra törekedtek, hogy feltárják azokat a diszfunkcionális pedagógiai hatásokat, amelyek kifejezetten negatív töltetűek és a fekete pedagógia részét képezik. Ugyanakkor arra is vállalkoztak, hogy a fekete pedagógiához sorolható latens események, jelenségek integrálása révén bővítsék az iskolai tanulási környezet fogalmát.

A következő tanulmányban a *Pedagógusok szakmai céljai és a tanítás-tanulás* a pedagógusok szakmai céljainak vizsgálatakor a pedagógiai megfontolások mellett kutatta a külső explicit célokhoz, a hétköznapi pedagógia eredményeként különbözőképpen tanári viszonyulási pontokat. A kutatás célja pedagógiai értékrend, nevelési attitűd vizsgálat és a saját intézmény céljaival való azonosulás kérdéseinek vizsgálata.

Pozitív iskolai élmények az emlékezet tükrében címmel jelzett kutatás célja a már korábban említett fekete pedagógián (hosszú távon megőrzött negatív élmények) túli, mély benyomást hagyó pozitív élmények emlékeinek feltárása volt. A vizsgálat például kiemeli az egyetemisták és a főiskolások válaszaiból leszűrt eltérő attitűdöt, melynek jellegzetessége, hogy az egyetemistáknál a tanárokkal kapcsolatos, míg a főiskolásoknál inkább a tanuló társakkal kapcsolatos jó élményekre emlékeztek a válaszadók.

Iskolai élmények: harmónia és diszharmónia a pedagógus kitüntetett szerepéről olvashatunk a pozitív vagy negatív iskolai élmények kiváltásában, szerveződésében, akár tudatában vannak ennek a pedagógusok, akár nem. Az iskolai sérelmek keletkezésének, hatásainak vizsgálata mellett, tanulmány felhívja a figyelmet a pozitív élményekhez kötődő rejtett hatások mechanizmusára is.

A kötet záró tanulmánya a *Szülők és gyerekeik iskolaképe – 2012* a szülőcsoportok véleményét, beállítódását összegzi gyermekük iskolájával kapcsolatban. Ennek kialakulása nagyon különbözőképpen alakult, de valószínűsíthető, hogy a háttérben meghúzódó globális kép, illetve a konkrét elvárás rendszer viszonyítási alap lesz az iskola észlelését, megítélését illetően. Az intézménnyel kapcsolatos elégedettség mértékét döntően befolyásolja, hogy mennyire látszanak teljesülni a vele kapcsolatos várakozások. A tanulmány összehasonlítási lehetőséget kínált a 2002-es kutatás szülők iskolaképében történt esetleges változásainak felderítésére is. Az iskolakép megismerése mellett a laikus nézetek kialakulásának folyamatát is vizsgálták az interjúk során.